

JELENTÉSTÉTELI KÖTELEZETTSÉG TELJESÍTÉSE a 2014/2015-ös támogatási időszakról

(az Európai Bizottság látvány-csapatsport támogatását jóváhagyó, SA.31722 (2011/N) számú döntésével kapcsolatban a 107/2011. (VI. 30.) Korm. rendelet 15/A. §-a alapján)

Az Európai Bizottságnak „A magyar sportágazat támogatása adókedvezményt tartalmazó támogatási program révén” elnevezésű SA.31722 (2011/N) számú határozatának (57) pontja értelmében Magyarország vállalta, hogy évente jelentést nyújt be a Bizottságnak a támogatási program végrehajtásáról. Jelen jelentés nemcsak a SA.31722 (2011/N) számú határozat tárgyát képző intézkedésről számol be, hanem a teljes intézkedésre kiter, melynek egyes elemei nem minősülnek az Európai Unió működéséről szóló szerződés 107. cikk (1) bekezdésének hatálya alá tartozó támogatásnak.

A jelentés a következő információkat tartalmazza:

1. a program alapján juttatott teljes támogatási összegek bemutatása;
2. a finanszírozott sportinfrastruktúra-projektek bemutatása;
3. támogatási intenzitásuk, kedvezményezettjeik, a referenciaárakra alkalmazott paraméterek, a hivatásos sportszervezetek által ténylegesen fizetett bérleti díjak, valamint a lakosságnak nyújtott előnyök és az infrastruktúra multifunkcionális használatának bemutatása.

A bevezetett intézkedések legfőbb gyakorlati célja az egészségmegőrzés, egészségfejlesztés szolgálata, a fiatalok sportolása támogatása, és nem utolsósorban a lakosság minél nagyobb részének bevonása a rendszeres sportolásba. A versenysport területén az intézkedések eredményei közvetlen és kimutatható hatással vannak az **iskolai és diáksport minőségének** javítására, a sportolási lehetőségek bővítésére és a jelenleginél jóval nagyobb számú népesség szabadidősportba történő bevonására. A látvány-csapatsportok támogatása eredményeként remélt **növekvő sportági eredményesség** jótékony hatással van a sportágak **népszerűségére** is, aminek következtében

- az **utánpótlás-korosztályok** sporttevékenységbe való bekapcsolása fokozódik,
- a **sportos attitűd** népszerűsödése által a rendszeresen sportolók aránya növekszik a társadalmon belül.

Az intézkedések által, az érintett sportágak **utánpótlás-nevelésének** bázisa a 2013/2014-es támogatási időszakhoz képest tovább **növekedett**, ami nem csak a **keresleti oldal növekedésével** (és annak addicionális pozitív hatásaival jár – fiatal korosztályok növekvő arányú szervezett sportolása, egészségesebb társadalom stb.), hanem **munkahelyteremtő hatással** is bír (edzőképzés, más sportszakemberek, kisegítő személyzet illetve a létesítmény beruházások során alkalmazott munkaerő).

A **sport infrastrukturális feltételrendszere** az intézkedés bevezetése óta rendkívüli módon javult. Sajnos ennek ellenére továbbra is megállapítható, hogy hazánkban a sportingatlanok és a modern sporttevékenység elsajátítását célzó, rendszeres gyakorlási lehetőséget biztosító eszközpark túlnyomó része még mindig alacsony színvonalú és további modernizálásra szorul. A jóváhagyott támogatási intézkedés **jelentős előrelépést** hozott ezen a területen, de ahogy az előzőekből is kiderül, a további fejlesztések elengedhetetlenek a sportolás minőségének, körülményeinek javítása szempontjából.

A sportszervezetek gazdálkodásában az elemi működés feltételei is sokszor nehezen biztosíthatók, számos, sikersportágainkhoz tartozó egyesületnél az edzők és más sportszakemberek továbbra is forráshiány miatt társadalmi munkában fejtik ki tevékenységüket. A jóváhagyott támogatási intézkedés a forráshiányos helyzet rendezése mellett **munkahelyteremtő** hatással is járt. A **személyi jellegű ráfordítások** támogathatóságának köszönhetően sikerült a foglalkoztatás legális csatornáinak biztosítása, ezáltal a **foglalkoztatottak adó- és járulékfizetésein** keresztül az állam bevételeinek a növelése.

A látvány-csapatsportok sportolói létszámadatai

A tervezett intézkedés bevezetése előtt hazánkban a **versenyengedéllyel rendelkező sportolók**¹ száma körülbelül **214 000 fő** volt, ennek mintegy **fele gyermek**. Amennyiben a versenyengedéllyel rendelkező sportolók mellett megvizsgáljuk a regisztrált/rajtengedéllyel rendelkező sportolók² számát is, az érintett sportágakban az alábbi eredményeket láthatjuk.

*1. táblázat: Az érintett sportágak létszámadatai:*³

Szövetség	Sportolók száma (fő)					
	2011	2012	2013	2014	2015	Növekedés %-ban
						(2011-2015 között)
Magyar Jégkorong Szövetség	2 305	2 378	2 996	4 449	4 947	215%
Magyar Kézilabda Szövetség	24 000	25 000	29 788	36 212	46 031	192%
Magyar Kosárlabdázók Országos Szövetsége	24 642	30 957	36 618	47 848	52 299	212%
Magyar Labdarúgó Szövetség	158 682	185 407	205 691	228 334	240 000	151%
Magyar Vízilabda Szövetség	4 223	4 754	5 223	5 940	6 461	153%
Összesen:	213 852	248 496	280 316	322 783	349 738	164%

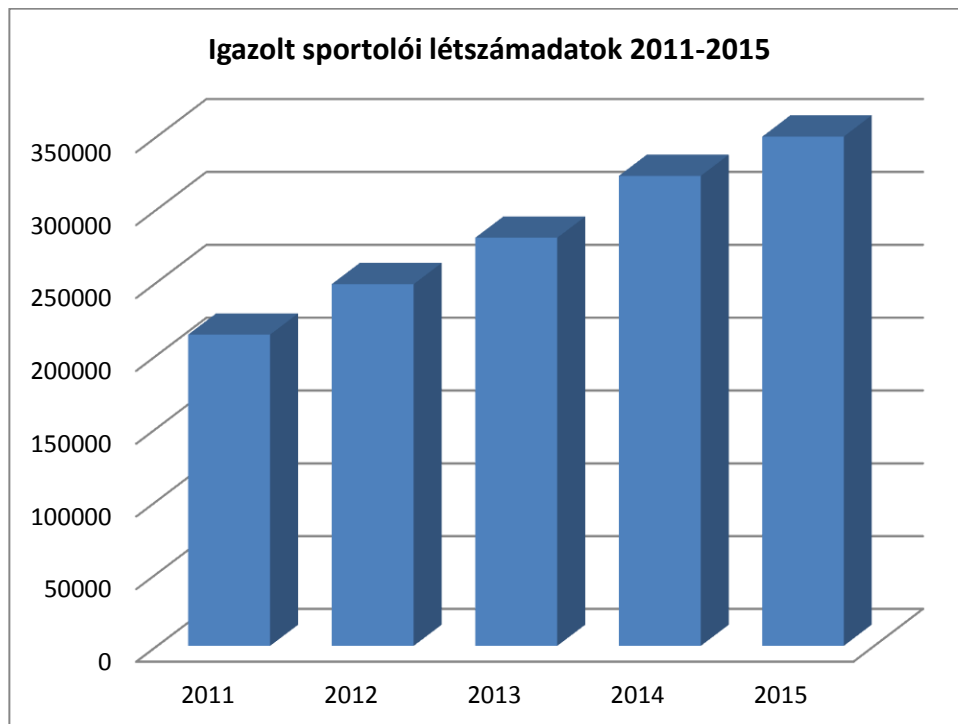
¹ A versenyengedéllyel rendelkező sportoló a magyar sportjogi definíció szerint olyan személy, aki sportszövetség versenyrendszerében szervezett versenyen, mérkőzésen rendszeresen részt vesz. A versenyengedéllyel rendelkező sportoló lehet amatőr és hivatásos is.

² A rajtengedéllyel rendelkező sportoló szövetségi versenyrendszerben szervezett egy, meghatározott versenyen, mérkőzésen való részvételre kap indulási jogot.

³ Az érintett országos sportági szakszövetségek adatszolgáltatásai alapján.

Az intézkedés bevezetése óta a látvány-csapatsportok **sportolói létszámában jelentős, mindösszesen 136.000 fős (350.000 főre) növekedés tapasztalható**, ami a 2011-es induláshoz képest **63,54 %-os növekedést** jelent.

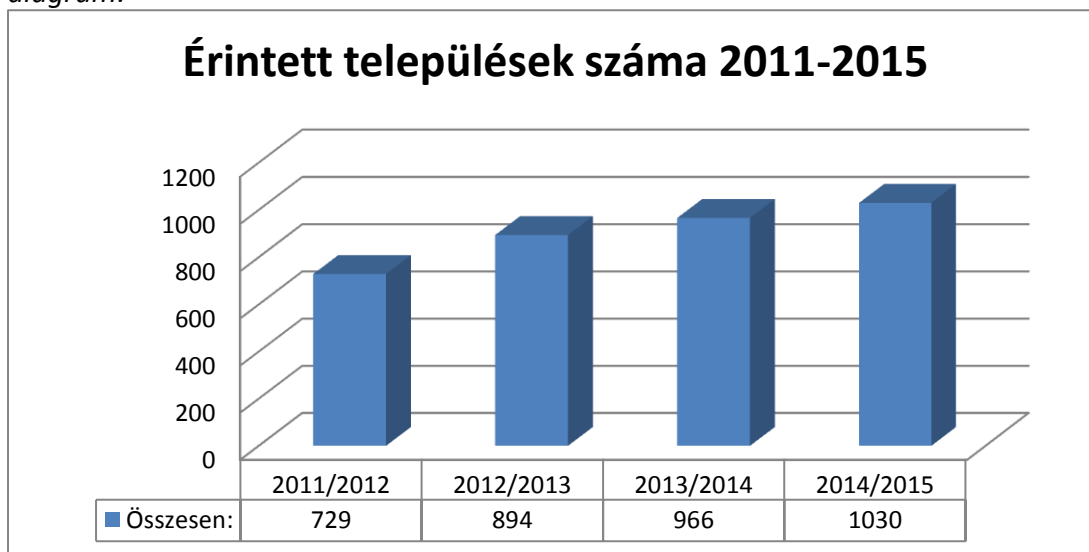
1. diagram:

Területi megoszlásra vonatkozó adatok

A támogatásokban részt vevő települések növekvő száma is azt mutatja, hogy továbbra is magas az érdeklődés a konstrukció iránt, és igény mutatkozott a látvány-csapatsportok támogatási rendszerében történő részvételre. A 2015. évben az ország településeinek több mint 1/3-án vették igénybe a támogatásokat.

2. diagram:

Amíg a 2011/2012-es támogatási időszakban, az intézkedés bevezetésekor a támogatásban érintett települések aránya a teljes települési hálózathoz képest 23,2% volt (729 érintett település), addig a 2014/2015-ös támogatási időszakban ez az arány 36,7%-ra növekedett, 1030 településre.

A látvány-csapatsport támogatásból megvalósuló sportlétesítmény-fejlesztések közösségi közcélú hasznosítását biztosító rendelkezések

A látvány-csapatsport támogatásával kapcsolatos egyes törvények módosításáról szóló 2011. évi CLXXVIII. törvény hatálybalépését megelőző prenotifikációs eljárás során az Európai Bizottság részletesen vizsgálta, hogy a hivatásos sportszervezetek által használt tárgyi eszközökkel kapcsolatos beruházások és ezek felújítása milyen előnyöket jelent a lakosság számára. Ezzel összefüggésben Magyarország **több garanciát** is kér a kedvezményezettektől annak biztosítása érdekében, hogy a támogatott sportlétesítmény-fejlesztésből származó **előnyök minél több felhasználóhoz eljussanak.**

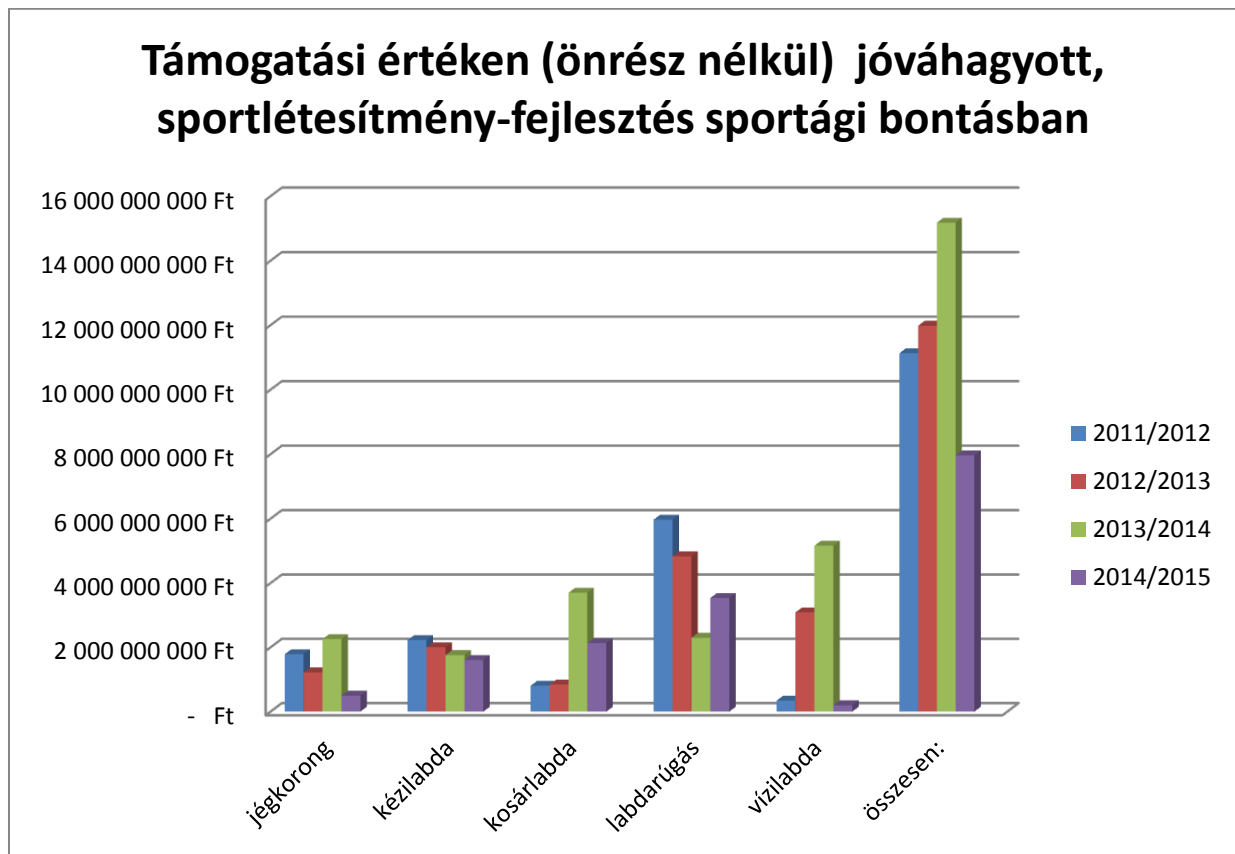
A tárgyi eszköz beruházás, felújítás jogcímmel kapcsolatos támogatási intenzitás tekintetében sávos meghatározás került bevezetésre, ahol az intenzitások önerőhöz viszonyított aránya fordított ahhoz képest, hogy a támogatott szervezet milyen mértékű **közcélú hasznosítást** vállal a tárgyi eszköz beruházással, felújítással megvalósuló sportlétesítmény-fejlesztés eredményeként. Ahol a közösségi közcélú használat aránya a napi üzemidő legalább 20%-a és éves szinten legalább 10 nap, ott marad a 70%-os támogatási intenzitás igénybevételi lehetősége, ahol ez az arány 16% és évente legalább 8 nap, ott a támogatási intenzitás 50%, ahol ez az arány 12% és évente legalább 6 nap, ott a támogatási intenzitás 30%.

A sportcélú ingatlan-fejlesztésre irányuló beruházásokra/felújításokra kapott támogatások esetében a kedvezményezetteknek vállalniuk kellett, hogy a tárgyi eszköz beruházás, felújítás jogcímen nyújtott támogatási intenzitásnak megfelelően **elérhetővé teszik iskolai és diáksport, szabadidős sport vagy egyéb közösségi programok számára a sportlétesítményt.**

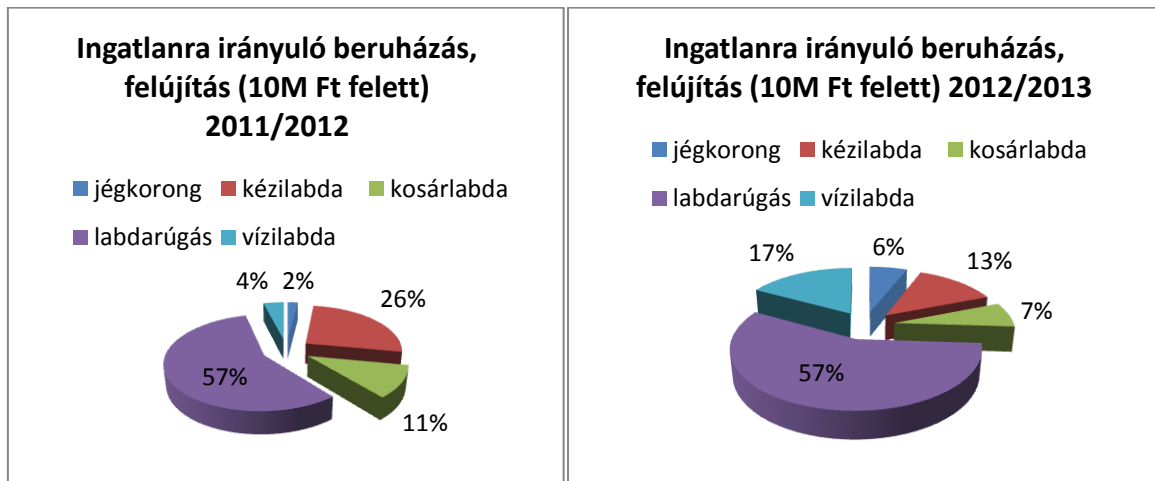
Minden új sportlétesítménynek a fenntarthatóság érdekeit figyelembe véve, az üzemidő maximális kihasználtságára törekedve kell megvalósulnia. A támogatott sportlétesítményeknek – az elsődleges sportcél veszélyeztetése nélkül – alkalmasnak kell lenniük például tömegsportprogramok megrendezésére, testnevelésre, és a sportról szóló 2004. évi I. törvényben meghatározott diák- és főiskolai-egyetemi sportra, fogyatékosok sportjára, valamint egyéb, nem sporttal kapcsolatos közösségi közcélú tevékenységekre, például kulturális, turisztikai vagy idegenforgalmi, hagyományőrző programok megrendezésére is.

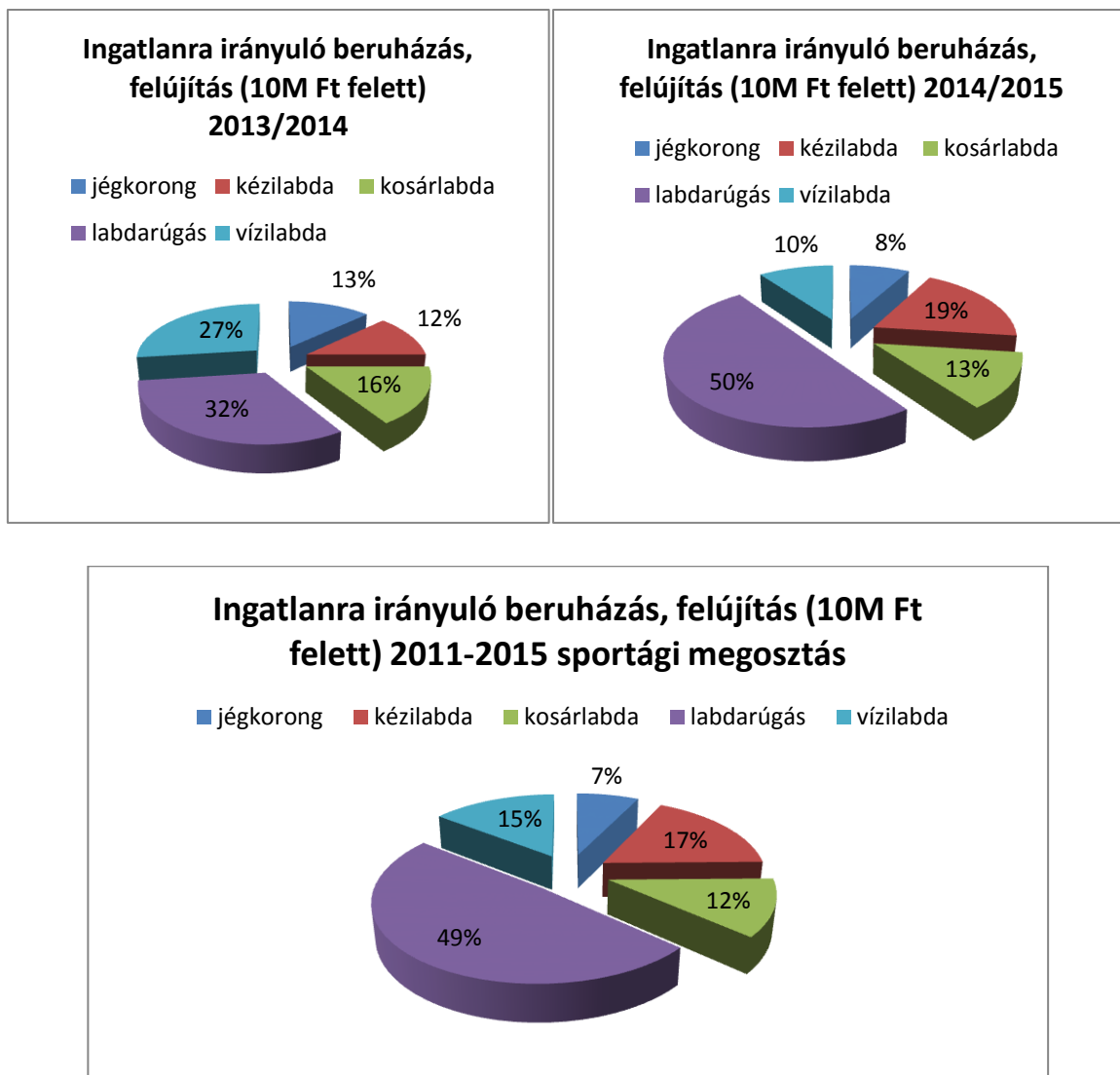
A 2011/2012-es, a 2012/2013-as, a 2013/2014-es valamint a 2014/2015-ös támogatási időszakokban a jóváhagyott intézkedés keretében érintett összes (hivatásos és amatőr sportszervezetek esetében), 10 millió Ft feletti sportcélú létesítmény-fejlesztésekre fordított támogatás az alábbiak szerint alakult sportáganként.

3. diagram:

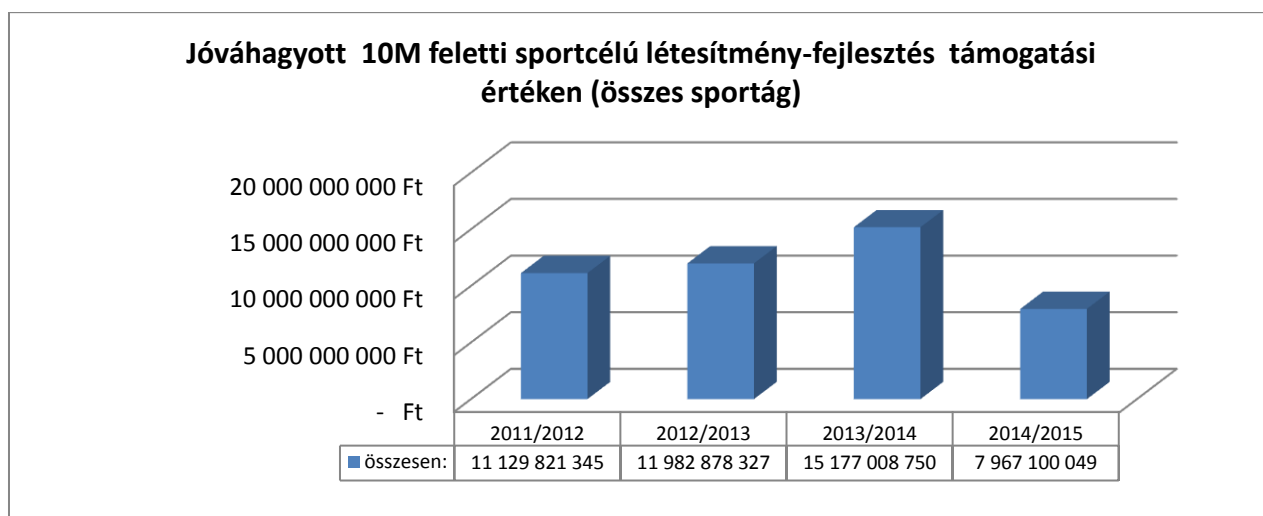
4. diagram:

A 2011/2012-es támogatási időszak sportlétesítmény-fejlesztése tekintetében megállapítható, hogy a megvalósítani kívánt sportlétesítmény-fejlesztések 57%-a a labdarúgás sportágban valósult meg, míg a jégkorong és a vízilabda sportágak speciális létesítményigényei miatt az első támogatási időszakban a sportszervezetek összesen csak 2 db (1-1 db) sportlétesítmény-fejlesztésre nyújtottak be kérelmet. A 2012/2013-as támogatási időszakban a labdarúgás sportág dominanciája továbbra is megmaradt (57%), de jelentősen növekedés tapasztalható a jégkorong (9 db), a kézilabda (20 db) és a vízilabda (11 db) sportágak sportlétesítmény-fejlesztése területén. A 2013/2014-es támogatási időszakban a sportlétesítmény-fejlesztések területén stagnálás, sőt minimális visszaesés volt tapasztalható. A vizsgált 2014/2015-ös támogatási időszakban a sportlétesítmény-fejlesztések területén jelentős visszaesés volt tapasztalható, ami a létesítmény-fejlesztések megvalósulásának köszönhető.

5. diagram:

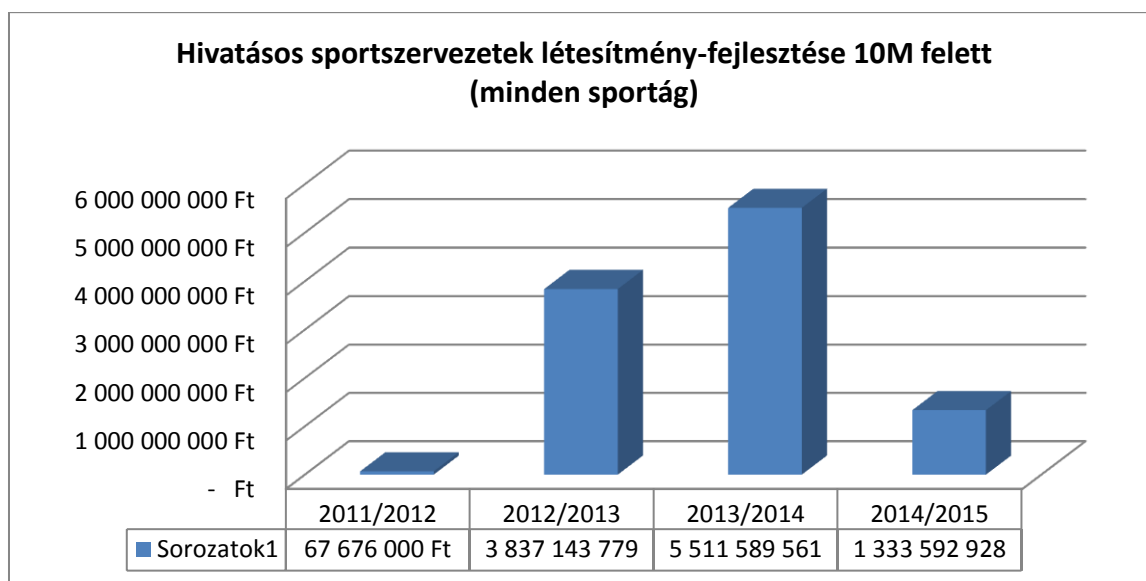
A hivatásos sportszervezetek részére a program alapján juttatott teljes támogatási összeg, valamint a finanszírozott sportinfrastruktúra-projektek

A bevezetett intézkedés keretében a 2011/2012-es támogatási időszakban 112 db hivatásos sportszervezet részesült támogatásban. A jóváhagyott sportfejlesztési programok értéke 6,85Mrd Ft volt. A 2012/2013-as támogatási időszakban 114 db hivatásos sportszervezet mindösszesen 16,2Mrd Ft jóváhagyott sportfejlesztési programértéket valósíthatott meg. A 2013/2014-es támogatási időszakban összesen 123 db hivatásos sportszervezet részesült 14,96Mrd Ft támogatásban. A vizsgált 2014/2015-ös támogatási időszakban összesen 133 db hivatásos sportszervezet részesült 13,92Mrd Ft támogatásban.

Az elmúlt évek adatai alapján kijelenthető, hogy a program első három évében töretlen volt a növekedése a 10M Ft-ot meghaladó tárgyi eszköz beruházás, felújítás jogcímen a hivatásos sportszervezetek részére jóváhagyott projektek támogatási értékének. Egyes nagyobb egyesületek ezen időszak alatt több nagyobb beruházási programot is végrehajtottak, ezeknek a legnagyobb része a 2014/15-ös esztendőre már befejeződött, ami hatással volt az ezen a jogcímen jóváhagyott 2014/15-ös támogatási értékek volumenére is.

Emiatt a 2014/2015-ös támogatási időszakban összesen 6 hivatásos sportszervezet részére, mintegy 1.33Mrd Ft támogatás lett jóváhagyva 10M Ft-ot meghaladó tárgyi eszköz beruházás, felújítás jogcímen.

6. diagram:

Hivatásos sportszervezetek, valamint a velük együttműködő utánpótlás sportszervezetek

A hivatásos sportszervezetek meghatározása a következő: „hivatásos sportszervezetek” az olyan sportegyesületek vagy sportvállalkozások, amelyek a) az említett öt legnépszerűbb csapatsport egyik szövetsége által kiírt bajnokság legmagasabb felnőtt bajnoki osztályában vesznek részt, vagy b) alsóbb szintű felnőtt osztályok esetében a hivatásos játékosokat foglalkoztató sportegyesületek.

A látvány-csapatsportok új típusú támogatásának bevezetésekor az egyik legfontosabb cél az volt, hogy szélesítsék a támogatott sportágak utánpótlás bázisát – mégpedig a támogatott sportszervezeteken keresztül. A 2011/2012-es támogatási időszakban az intézkedés keretében több mint másfélszer támogatott sportszervezet került be a támogatási konstrukció keretébe: 2,3% (35 db) a jégkorong, 16,3% (252 db) a kézilabda, 9,8% (152 db) a kosárlabda, 67,3% (1039 db) a labdarúgás és 4,3% (66 db) a vízilabda sportágban.

2. táblázat

A 2011/2012-es támogatási időszak

	Támogatott sportszervezet száma		Hivatásos sportszervezetek és a hozzájuk köthető utánpótlás-nevelő szervezetek			
	Összesen (db)	Ebből amatőr sportszervezet (db)	Összesen (db)	Támogatott sportszervezetek (%-ban)	Ebből hivatásos sportszervezet (db)	Támogatott sportszervezetek (%-ban)
jégkorong	35	29	12	34,3	6	17,1
kézilabda	252	226	35	13,1	26	10,3
kosárlabda	152	126	38	20,4	26	17,1
labdarúgás	1039	1001	56	5,3	38	3,7
vízilabda	66	50	21	30,3	16	24,2
Összesen	1544	1432	162	10,5	112	7,3

A 2012/2013-as támogatási időszak a korábbi támogatási időszakhoz képest jelentősen, több mint 200 érintett sportszervezettel növekedett (15%-os növekedés) az összes támogatott sportszervezet száma.

3. táblázat

A 2012/2013-as támogatási időszak

	Támogatott sportszervezet száma		Hivatásos sportszervezetek és a hozzájuk köthető utánpótlás-nevelő szervezetek			
	Összesen (db)	Ebből amatőr sportszervezet (db)	Összesen (db)	Támogatott sportszervezetek (%-ban)	Ebből hivatásos sportszervezet (db)	Támogatott sportszervezetek (%-ban)
jégkorong	41	36	10	24,4	5	12,2
kézilabda	290	265	32	11,0	25	8,6
kosárlabda	192	171	34	17,7	21	10,9
labdarúgás	1186	1141	53	4,5	45	3,8
vízilabda	81	63	27	33,3	18	22,2
Összesen	1790	1676	156	8,7	114	6,4

A 2013/2014-es támogatási időszakra jelentősen, mintegy 24%-kal, 1920 db-ra növekedett a támogatott sportszervezetek száma, melyek sportági megosztása az alábbi: 2,2% jégkorong, 16,6% kézilabda, 11,1% kosárlabda, 65,3% labdarúgás, 4,8% vízilabda.

4. táblázat

A 2013/2014-es támogatási időszak

	Támogatott sportszervezet száma		Hivatásos sportszervezetek és a hozzájuk köthető utánpótlás-nevelő szervezetek			
	Összesen (db)	Ebből amatőr sportszervezet (db)	Összesen (db)	Támogatott sportszervezetek (%-ban)	Ebből hivatásos sportszervezet (db)	Támogatott sportszervezetek (%-ban)
jégkorong	42	37	10	23,8	5	11,9
kézilabda	319	282	43	13,5	37	11,6
kosárlabda	214	193	32	15,0	21	9,8
labdarúgás	1254	1207	65	5,2	47	3,7
vízilabda	91	77	22	24,2	14	15,4
Összesen	1920	1796	172	9,0	124	6,5

A 2014/2015-ös támogatási időszakra 4%-kal, 1998 db-ra növekedett a támogatott sportszervezetek száma, melyek sportági megosztása az alábbi: 2,2% jégkorong, 16,7% kézilabda, 10,5% kosárlabda, 66,3% labdarúgás, 4,3% vízilabda.

5. táblázat

A 2014/2015-ös támogatási időszak

	Támogatott sportszervezet száma		Hivatásos sportszervezetek és a hozzájuk köthető utánpótlás-nevelő szervezetek			
	Összesen (db)	Ebből amatőr sportszervezet (db)	Összesen (db)	Támogatott sportszervezetek (%-ban)	Ebből hivatásos sportszervezet (db)	Támogatott sportszervezetek (%-ban)
jégkorong	45	38	10	22,2	7	15,6
kézilabda	333	295	43	12,9	38	11,4
kosárlabda	210	193	32	15,2	22	10,5
labdarúgás	1324	1273	65	4,9	51	3,9
vízilabda	86	77	22	25,6	15	17,4
Összesen	1998	1876	172	8,6	133	6,7

6. táblázat

A 2011-2015-ös támogatási év összehasonlítása

	Támogatott sportszervezet száma (összesen db)					
	2011	2015	változás %-ban	Ebből amatőr sportszervezet (db) (2011)	Ebből amatőr sportszervezet (db) (2015)	Támogatott sportszervezetek (%-ban)
jégkorong	35	45	129%	29	38	131%
kézilabda	252	333	132%	226	295	131%
kosárlabda	152	210	138%	126	188	149%
labdarúgás	1039	1324	127%	1001	1273	127%
vízilabda	66	86	130%	50	71	142%
Összesen	1544	1998	129%	1432	1865	130%
Változás (%-ban)	129,4%			130,2%		

A 2011-2015-ös támogatási időszakra jelentősen, több mint 29%-kal, 1998 db-ra növekedett a támogatott sportszervezetek száma.

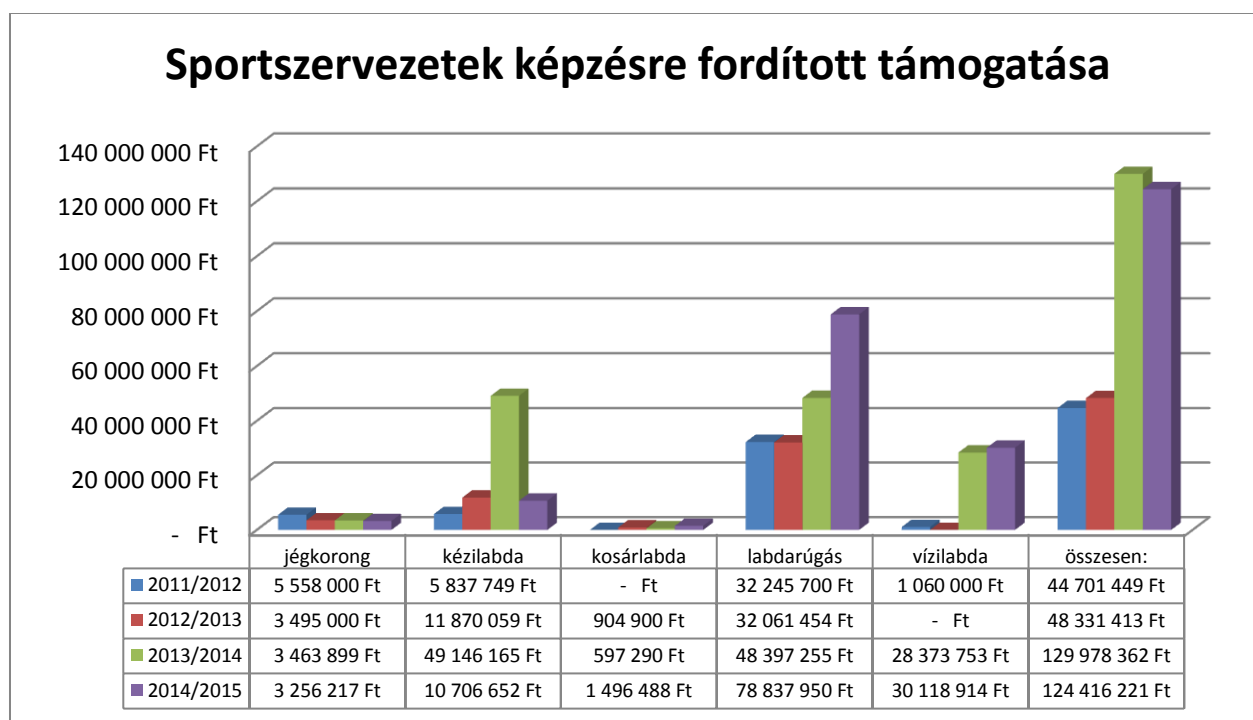
Képzéssel kapcsolatos támogatások

Az oktatásnak és képzésnek megkülönböztetett szerepe van a magyar sport, azon belül is a látvány-csapatsportok fejlődésének biztosítása területén. Mint ahogy a gazdaság többi területének fejlődése érdekében is alapkövetelmény a folyamatos képzések, továbbképzések megvalósítása, úgy a magyar sport szempontjából is kiemelkedően fontos a sportszakemberek korszerű szakképzettsége, megfelelő szakmai felkészültsége.

A látvány-csapatsportok eredményességének fenntartásához, a minőségi képzés fenntartható fejlődéséhez elengedhetetlen a magas színvonalú, a sporttudomány eredményeit is alkalmazó sportszakember gárda kialakítása. Szükségessé vált az edzői szakma területén a képzés és a kötelező továbbképzés megújítása, a korszerű gazdasági, pénzügyi, marketing és vezetői ismeretekkel rendelkező sportmenedzseri réteg képzése, mely nélkülözhetetlen a szféra átalakításában és az új struktúrában felálló szervezetek irányításában és működtetésében.

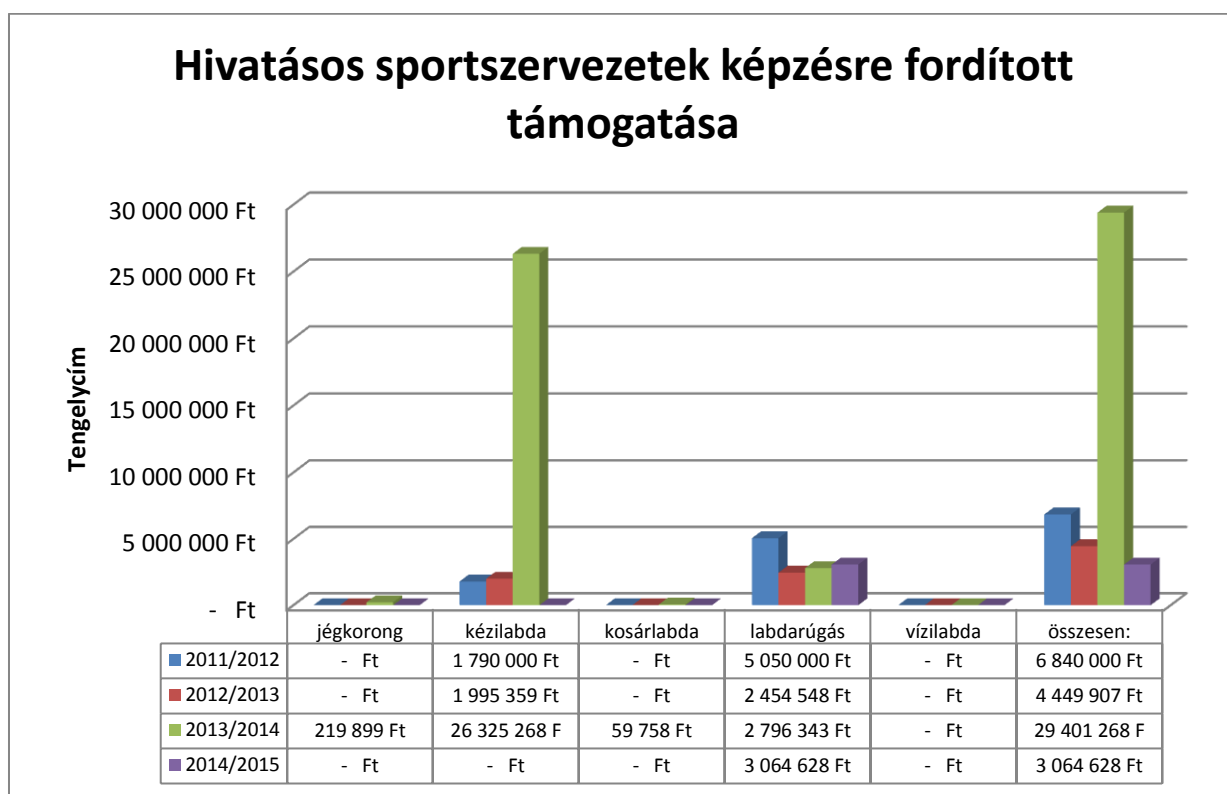
Az intézkedés munkahelyteremtő hatással is jár, tekintettel arra, hogy biztosítottá válhat a minőségileg képzett, versenyképes tudással rendelkező edzői kar, valamint a továbbképzési programok szervezésén keresztül az oktatói réteg foglalkoztatása. Ezen túl a kiegészítő sportszakember-állomány, a sportegészségügyi szakszemélyzet (gyúró, masszőr, sportpszichológus, sportorvos), fejlesztése is megvalósul az intézkedés keretében.

9. diagram

A 2011/2012-es támogatási időszakhoz képest a vizsgált 2014/2015-ös támogatási időszakra, mintegy háromszorosára növekedett, a 2013/2014-es időszakhoz képest azonban csökkent, a hivatásos sportszervezetek képzésre fordított támogatása.

10. diagram

A hivatásos sportszervezetek esetében az utánpótlás-neveléssel foglalkozó szakemberek sportági továbbképzése, speciális felkészítése a kiemelt feladat. A bevezetett intézkedés keretében lehetőség nyílt a nemzetközi standardok figyelembevételével újjászervezni a korábbi képzési struktúrákat, ugyanakkor az évtizedeken át sikerrel működő magyarországi szakedző-képzés hagyományait is folytatni lehetett.

A támogatások felhasználásának ellenőrzése

A látvány-csapatsportok támogatás rendszerében a források felhasználását egy szigorú protokoll alapján végrehajtott, többlépcsős szakmai és pénzügyi megvalósíthatósági vizsgálat és ellenőrzési mechanizmus követi. A közigazgatás szervezeti keretei között három szakaszból álló ellenőrzési és monitoring-rendszer került kialakításra a következők szerint:

- a sportfejlesztési program előzetes jóváhagyása a jóváhagyó hatóság által;
- a negyedévente benyújtott előrehaladási jelentések folyamatos nyomon követése;
- a sportfejlesztési programok támogatási időszakot követő lezárása utáni – 20 millió Ft fölötti támogatás esetén független könyvvizsgáló által hitelesített – záró elszámolás benyújtása és vizsgálata.

A háromfordulós ellenőrzési rendszer mellett, valamint annak keretében folyamatos a látvány-csapatsportágak támogatásához kapcsolódó kérelmek alapján megvalósuló sportfejlesztési programok ellenőrzése (részelszámolások ellenőrzése, valamint helyszíni ellenőrzések lefolytatása) és a megújuló, vagy újonnan épülő létesítmények helyszíni szemléje. Az eddig eltelt támogatási időszakokban közel **550** helyszíni ellenőrzés történt sportszervezeteknél.

A sportolási lehetőségek bővülésének hatása a magyar lakosságra vonatkozóan

A fentiekben kifejtettek alapján az elmúlt támogatási időszakokban jelentősen megnövekedett a felújított és/vagy új sportlétesítmények száma, amely elsősorban a látvány-csapatsportok támogatásának tulajdonítható, ezt az ábrák és táblázatok számadatai is alátámasztanak. A sportlétesítmény-fejlesztéseknek köszönhetően **bővültek a sportolási lehetőségek**, amelyek az aktív életmód kialakítására is ösztönzőleg hatnak. A programnak köszönhetően, olyan településeken is igénybe veheti a lakosság a korszerű sportlétesítményeket, ahol korábban erre nem, vagy csekély mértékben volt lehetőség. A sporthoz kapcsolódó infrastrukturális hálózat növekedése és korszerűsítése **növeli a lakosság részvételét** a sporttevékenységekben és a sporteseményeken, ami lehetőséget ad arra, hogy a sportlétesítmények professzionális módon használják ki a sport jellegéből adódó előnyöket. Ezzel összefüggésben **megnövekszik a versenyeket/mérkőzéseket látogató nézők száma**, ami ugyancsak növeli a bevételeket.

A sportlétesítmény-fejlesztések esetében kötelező előírás, hogy az üzemeltető 15 éven keresztül köteles karbantartani és üzemeltetni a megépült sportlétesítményeket és a nyitvatartási idő általában 20%-ában ingyenesen vagy kedvezményesen szabadidő- és diáksport céljára hasznosítani azt. A becslések szerint napi 10 órás üzemidőt feltételezve ez azt jelenti, hogy naponta 1-1 óra időtartamban, 2x15 fő, vagyis hetente kb. 200 ember sportolhat 1-1 órát egy sportlétesítményben térítésmentesen vagy kedvezményesen, ez 300 elkészült új sportlétesítmény esetében **60.000 ember** számára biztosíthat heti egy **sportolási lehetőséget**.

A mozgás, tömeges elterjedése megfelelő **alternatívát** nyújthat a fiatalok számára a szabadidő hasznos eltöltésére, csökkentheti a **deviáns magatartási formák** és a **társadalomra veszélyes tevékenységek** elterjedését, valamint a hátrányos helyzetű személyeknek **felemelkedési lehetőséget**, kitörési pontot biztosíthat. A sport tömegbázisának a növekedésével javul a lakosság **életminősége, egészségi állapota**. Az egészségesebb társadalomnak pedig magasabb a **termelékenysége**, növekszik a **produktivitása**.